

1. V jaké roli, při práci s klientem v rozvodové situaci, se ocitáte nejčastěji?

„Pokud rodiče zahájí řízení o úpravě poměrů dítěte, tak OSPOD v pozici kolizního opatrovníka, je to funkce do které nás jmenuje soud za účelem obhajoby zájmu dítěte v případě, že dochází ke kolizi zájmů mezi otcem a matkou a orgán OSPOD se dostává do role zástupce dítěte, aby dorovnal jeho nesvéprávnost v jeho civilním občansko-právním řízení. Orgán SPOD v ten okamžik by neměl používat žádný domucovací či mocenských oprávnění, které nám dává zákon sociálně-právní ochrany dětí, protože by poté naše role byla jiná. Pokud bychom využívali oprávnění zákona SPOD, dostali bychom se do jiné role a to veřejno-právní ochrana příznivého vývoje dětí a to děti ohrožených. Takže k Vašemu případu kolizní opatrovník jmenován soudem, bez rozhodovací kompetence. Jsme jedním z účastníků soudního řízení, se stejnými právy a povinnostmi plynoucích z civilního řízení.“

1.1 S jakými problémy se na Vás obrazejí klienti v rozvodové situaci nejčastěji?

„Nejčastěji je to poradenství. Naši klienti mnohdy neznají a je to ovšem asi přirozený, jaká jsou jejich práva v soudním procesu. Co nejčastěji objasňujeme co je podstata rodičovské odpovědnosti, o jakých formách péče lze u toho soudu rozhodovat. Jaká jsou specifika vyživovací povinnosti. Dále rozebíráme vývojové fáze toho dítěte a co ho může v této chvíli nejvíc trápit. Poté objasňujeme tu naši pozici včetně práva dítěte v tom soudním řízení, aby bylo slyšeno a my jsme vlastně hlasem dítěte. Měli bychom zajistit pro soud názor, přání dítěte, ale nikoliv zatížit dítě tím, že o tom rozhoduje. Takže poradenství různého typu a pak snaha tlumit emoce. Být empatický k emocím, protože to jsou velice náročné situace. Snažit se lidi provést tím úskalím.“

1.2 Jaké metody práce při práci s klientem používáte?

„Nejčastější metoda je klientský rozhovor. Buď je to rozhovor poradenský s tvrdými fakty, co říká občanský zákoník apod. A mnohdy to jsou rozhovory s terapeutickými prvky. Je to pozorování, to taky považuju za významnou metodu. Konkrétně se jedná o interakci otec-matka a děláme si o tom později určitý obrázek, jak rodiče reagují na potřeby dítěte a případně to můžeme okomentovat a případně je nasměrovat na další služby. Jako je rodinná poradna nebo občanská poradna. Dále je můžeme nasměrovat na síť psychologů, terapeutů, aby oni tu situaci lépe zvládly.“

1.1 Mění se Vaše metody práce podle toho v jaké jste roli?

„Určitě se ty metody mění. Pokud jsme v pozici jmenovaného kolizního opatrovníka, tak naše oprávnění a s nimi související metody, jsou řeknu mírnější, nemající v sobě tolik mocenských přístupů. Kdež to v pozici veřejno-právní ochrany, kde stát směřuje tu naši činnost fakt k ochraně ohrožených dětí, tak pak tam ty metody, ať už pořádání případové konference, nemáme. Můžeme vlídně požádat rodiče o setkání a pokud se setkáme s dítětem v domácnosti a budeme dělat ten rozhovor s dítětem, tak je to se souhlasem rodičů, nikoliv oprávnění, které vyplývá ze zákona SPOD, kdy můžeme navštívit dítě i bez vědomí rodičů např. ve školském zařízení. Takže v pozici kolizního opatrovníka daleko méně těch mocenských přístupů, což mnoho rodičů, kterých se rozchází se na nás obrátí, a v tom je ta největší mýlka veřejnosti, abychom jim byli k ruce a konali, prošetřovali řekněme důkazy, na základě kterých rozhodne soud. Rodiče si myslí, že my u soudu řekneme „Jo vy jste ten lepší.“ Rodiče mají často jiná očekávání, než my jim můžeme splnit.“

2. Dochází někdy ke konfliktu vašich rolí?

„V případě, že pracovník se na začátku nejasně vymezi klientům např. že teď je v roli kolizního opatrovníka s těmito oprávněními a teď jsem v roli sociálního pracovníka veřejno-právní ochrany a budu posuzovat zda je vaše dítě ohrožené, tak určitě může dojít k zásadním kolizím, protože ta očekávání jsou nenaplnitelná a může poté dojít ke konfliktu.“

2.1 Při jakých situacích k tomu dochází nejčastěji?

„Asi to nelze takto říci, protože se denně setkáváme s mnoha případy. Ale jsou případy, kde ta rodina nebo to dítě je vyhodnoceno jako ohrožené, takže ten pracovník by tam figuroval jak ve veřejno-právní ochrany tzn. za orgán SPOD nebo za kolizního opatrovníka. Velmi striktně dbáme na to, aby jeden pracovník, nikdy už nebyl v této dvojroli – kolizní opatrovník a ten, kdo má možnost pracovat se všemi nástroji plynoucími ze zákona o SPOD. Je to velké téma v současné době na OSPODECH, aby k téhle kumulaci těch funkcí nedocházelo, protože byly velmi konfliktní.“

2.2 Jak se těmto situacím vyhýbáte?

„Určitě je důležité mluvit o těch rolích s klienty a vždy jim vysvětlit, co se v danou chvíli bude dít. Také je potřeba vyškolit pracovníky, aby na tyto situace byly připravený a nedostávali se do kolize těchto dvou rolí.“

3. Mění se Vaše role podle toho, zda se člověk nachází před rozvodem nebo řeší porozvodovou situaci (péče o dítě atd.)?

„Určitě ano. Pokud se na nás obrátí rodiče, uvažující o rozvodu a chtějí se pozeptat, co by to obnášelo a je to obecné poradenství, tak pak je to sociálně právní ochrana u ohroženého dítěte a podáváme běžné, obecné poradenství o úskalí jednotlivých procesů anebo popisujeme naše kompetence. Jakmile rodiče zahájí soudní řízení a formou usnesení a OSPOD je jmenován do funkce kolizního opatrovníka, tak je to o jiné roli a je potřeba to komunikovat s klientem. Samozřejmě že to všeobecné poradenství, ten kolizní opatrovník podá tak jako tak, ale nemůže aplikovat ty nástroje, opatření, které by činil s tou oporou o zákoně o sociálně právní ochrany dětí. Je důležité říci, že tu roli kolizního opatrovníka vymezuje primárně občanský zákoník, zákon o zvláštních řízeních soudních anebo občansko-soudní řád. Tyhle ty předpisy, které se vážou k civilnímu občansko-právnímu řízení. Kdež to zákon o sociálně-právní ochraně dětí, to je speciální zákon, který v sobě obsahuje věcnost, kompetenci, ale i procesy. Takže už i tyhle předpisy rozdělují ty role, ve kterých se my, jako sociální pracovníci OSPODU můžeme vyskytovat.“

3.1 V čem konkrétně je Vaše role jiná?

„Jak už jsem řekla v předešlé otázce, jedná se především o naši náplň práce, která se odvíjí od právních předpisů. Po rozvodu spíše poskytujeme poradenství a před rozvodem se spíše ocitáme v roli kolizního opatrovníka.“

4. Myslíte si, že je rozsah Vaší role při práci s klienty v rozvodové situaci dostačující a dokážete pomocí této role poskytnout pomoc klientovi?

„Stoprocentně ano. Troufám si to říct. Naším primárním klientem je dítě, takže pro řadu dětí je vůbec představa být zatěžováno tím, že bude stát před soudem, takže my se snažíme a i ta legislativa to umožňuje, aby hlas dítěte zazníval prostřednictvím dospělé osoby, která chápe, v jaké situaci se to dítě nachází a zprostředkuje ten jeho hlas, aby tam nemuselo být samo. Jedná se o sedmi, devíti a mnohdy i o čtrnáctileté děti, který se mají objevit u soudu a říct „Já jsem se teď rozhodl pro mámu a tátu v podstatě odsunu na druhou kolej.“ Pro každé dítě je těžké volit mezi svými rodiči. Takže naše role je primárně v tom, usnadnit ten proces tomu dítěti a být tím kdo ho provází. A to poradenství je vždy pomáhající, protože když má člověk dostatek informací a ví co ho čeká, tak celý proces lépe snáší.“